

عنوان مقاله:

دولت، نفت و شکنندگی دیوانسالاری در ایران (۱۳۴۰-۱۳۵۷)

محل انتشار:

فصلنامه دولت پژوهی، دوره 7، شماره 27 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 33

نویسندگان:

فاطمه میرعباسی - دکتری علوم سیاسی (مسائل ایران)، واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

احمد ساعی - دانشیار علوم سیاسی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

مقاله درصدد فهم ماهیت و علل شکنندگی دیوانسالاری در ایران از منظر اقتصاد سیاسی است. نویسندگان با این پیش فرض که «بحران دیوانسالاری در درجه نخست بازتاب ماهیت دولت و ساختار انباشت سرمایه آن است»؛ استدلال نموده‌اند که ماهیت دوگانه «سلطانیستی/ رانتی» دولت در عصر پهلوی دوم بدریج باعث «اعوجاج ساختی/ نقشی بوروکراسی»، «افول کیفیت نخبگان بوروکراتیک»، «زوال استقلال نسبی بوروکرات ها از سیاست»، «سیطره روح و اخلاق پربندالیستی»، «رشد بورژوازی بوروکراتیک» و در نهایت، پیدایش نوعی «دیوانسالاری شکننده» در جامعه ایران گردید که به مثابه حایلی بین سلطان (به تعبیر وبری) و جامعه عمل می کرد. این موقعیت حائل شدگی دیوانسالاری، بیش از پیش بحران مشروعیت نخبگان قدرت پهلوی را تشدید نمود چراکه دیوانسالاری نه تنها روح نوسازانه خود را از دست داد بلکه در ادامه به مانعی در برابر نوسازی تبدیل شد. برآیند نهایی این وضعیت، ناتوانی دیوانسالاری در ایفای نقش وساطت و ایجاد سازش و تعادلی بین منافع دولت و طبقات اجتماعی از یکسو و عمل نمودن آن به مثابه یکی از عوامل تضاد دولت و ملت، تاخیر توسعه سیاسی در جامعه و تسهیل انقلاب از سوی دیگر بود.

کلمات کلیدی:

دیوانسالاری شکننده، سلطانیسم، دولت رانتیر، فساد اداری، بحران مشروعیت، انقلاب

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1363110>

